

Valtuustoaloite Värtsilän pitäjä-statusen myöntämisestä

Kunnanvaltuusto 12.12.2022 § 93

Soile Luukkainen jätti kokouksessa valtuustoaloitteen, jossa esitetään, että Tohmajärven kunta päättää myöntää Värtsilälle pitäjä-statusen ja päättää kutsua vastedes Värtsilän liitoskunta-aluetta Värtsilän pitäjäksi.

Aloitteen on allekirjoittanut Soile Luukkaisen lisäksi 11 valtuutettua.

Valtuustoaloite kokonaisuudessaan on **pöytäkirjan liitteenä**.

Päätös

Valtuusto ottaa aloitteen vastaan ja antaa sen edelleen kunnanhallitukselle valmisteltavaksi.

Kunnanhallitus 09.01.2023 § 26

Asian valmistelija

hallintopäällikkö Heidi Pitkänen puh. 040 105 4002

Esittelijä

kunnanjohtaja Mikko Löppönen puh. 040 105 4001

Päätösehdotus

Kunnanhallitus antaa aloitteen edelleen hallintopäällikölle valmisteltavaksi.

Päätös

Hyväksyttiin päätösehdotuksen mukaisesti.

Kunnanhallitus 06.02.2023 § 55

377/00.02.15/2022 [Valtuustoaloite Värtsilän pitäjä-statusen myöntämisestä]

Pitäjä-sanalla ei ole jurista merkitystä. Sen virallinen käyttö hallintoaluetta rajaavana terminä on jäänyt autonomian ajan Suomen 1860-luvulle, vuoden 1865 kunnallislainsäädännön säätämistä edeltävään aikaan.

Tiedossa on, että pitäjä-nimen käytöstä on keskusteltu. Vuonna 2006 Suomen kielen lautakunta on antanut suosituksen, että yhdistyvien kuntien nimistä on toivottavaa valita uudeksi kunnannimeksi jokin olemassa olevista. Kuntaliitosten myötä kunnannimiä on poistunut käytöstä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että näistä paikannimistä luovuttaisiin kokonaan, sillä paikat eivät katoa minnekään. Nimet ovt

tärkeä osa asukkaiden alueidentiteettiä. Ne luovat yhteenkuuluvuuden tunnetta ja liittyvät olennaisesti sekä paikalliseen kulttuuriin että yhteisön ja yksilön historiaan.

Suomen kielen lautakunta on ottanut kantaa siihen, miten kunnannimiä tulisi käyttää. On tarkoituksenmukaista, että paikannimet jatkavat elämäänsä puhutussa ja kirjoitetussa kielessä. Entisiä kunnannimiä voi edelleen käyttää mm. asukkaisten nimityksissä, yhdistysten, paikallislehtien ja rakennusten nimissä sekä alueiden niminä peruskartoissa. Ei myöskään ole tarpeen puhua esimerkiksi *entisestä Vähäkyröstä*, kun paikannimi *Vähäkyrö selkeästi viittaa samaan alueeseen kuin kunnannimenäkin*.

Vuonna 2006 Jussi Iltanen ja Sirkka Paikkala ovat esittäneet, että vanhat kunnat nimineen ja rajoineen tulisi säilyttää kuntaliitoksissa. Hallinnollisten muutosten myllerryksessä nimien ja rajojen pysyvyys muilla elämäntiloilla parantaa sekä historiallista jatkuvuutta että kansalaisten turvallisuudentunnetta. Entisten kuntien nimitykseksi ehdotettiin *kunnanosaa* tai historiallista *pitäjää*. Naseva *pitäjä* sai eniten mainintoja myös Kielitoimiston vuonna 2009 toteuttamassa kyselyssä, jossa etsittiin lyhyttä nimitystä entisten kuntien alueille (ks. Kielikello 3/2009). Sen käyttöä perusteltiin muun muassa seuraavasti:

Nimitys on vanha ja kaikille tuttu, ja sitä käytetään enää harvoin sen alkuperäisessä merkityksessä eli historiallista hallinto- tai kirkkopitäjää tarkoittamassa. Nykyään *pitäjä*-sanaa käytetään kunnan aluetta ilmaisevana terminä sekä puheessa että esimerkiksi murteen-, historian- ja perinteentutkimuksessa, kun taas *kunta*-sana kuuluu hallinnollisiin yhteyksiin. Näin *pitäjä*-sanon nykyinenkin käyttö olisi linjassa ehdotuksen kanssa. Voitaisiin jopa sopia siitä, että *pitäjä*-sanaa käytettäisiin kaikista entisistä ja eli ”historiallisista” kunnista. Nimitys on lyhyt ja ytimekäs. Voitaisiin sanoa *Siikalatvan kunnassa* tai *Siikalatvalla Rantsilan pitäjässä* tai pelkästään *Rantsilan pitäjässä*.

Pitäjän käyttöönottoa entisten kuntien nimitykseksi saatetaan vieroksua, koska se on historiallisesti ollut käytössä eri merkityksessä. Kaikki kunnat eivät myöskään ole aikoinaan olleet *pitäjiä*, ja nimitys on yhdistetty lähinnä maaseutumaiseen ympäristöön. On kuitenkin täysin tavallista, että sanat saavat kielessä uusia merkityksiä.

Lisää Kielikello: <https://www.kielikello.fi/-/kuntaliitokset-2013-kunnannimesta-pitajannimeksi-> ja <https://www.kielikello.fi/-/tammisaari-vai-raasepori-vai-tammisaaren-raasepori->

Kysymys on viime kädessä lähinnä asukkaiden identiteetistä, joka on toki omiaan muuttumaan ajan saatossa. Välittömästi kuntaliitoksen jälkeen vanhan kunnannimen identiteetti on vielä voimissaan, mutta voidaan toki perustellusti kysyä, tunnetaanko esimerkiksi Vantaata enää Helsingin maalaiskuntana, joka oli kunnan nimi vuoden 1972 alkuun saakka, jolloin MLK:sta tuli Vantaan kauppal.

Alueiden erilaisuus ja historia vaikuttavat nimiasioissa tarkoituksenmukaisuusharkintaan. Kuntalain [4 §:n 1 momentti](#) säättää vain kunnan, ei kunnan osa-alueiden nimestä. Ehkä ”Värtsilän pitäjältä” puhuminen toki korostaisi Värtsilän omaa integriteettiä Tohmajärveen nähden, mutta kysymys on aina paikallisiin olosuhteisiin perustuvasta harkinnasta. *Pitäjä*-nimi itsessään ei enää ole juridinen käsite, joten sinänsä mikään ei estä sen käyttöä kunnan osa-alueen nimen yhteydessä, mikäli se katsotaan tarkoituksenmukaiseksi.

Parikkalan kunnassa on käsitelty vastaava aloite ja Parikkalan kunnanhallitus on 17.01.2017 § 14 päättänyt ottaa *pitäjä*-nimityksen käyttöön entisen Uukuniemen osalta. Lisäksi kunnanllitus päätti, että Parikkalan kunta edistää nimityksen käyttöä omassa toiminnassaan.

Kiteen kaupungin valtuusto 25.04.2016 § 18 on päättänyt ottaa pitäjä-nimityksen käyttöön entisen Kesälahden kunnan osalta sekä edistää pitäjänimityksen käyttöä omassa toiminnassaan.

Hammaslahden kyläyhdistys ry teki kuntalaisaloitteen 17.11.2020, jossa pyydettiin, että Joensuun kaupunki käyttäisi hallinnossaan Kiihtelysvaaran ja Pyhäselän entisten kuntien alueista pitäjä-nimitystä. Osallisuus- ja vetovoimalautakunta päätti 17.05.2022 § 33, että Joensuun kaupunki kutsuu vastaedes viestinnässään Enon, Kiihtelysvaaran, Pyhäselän ja Tuupovaraan liitoskuntien alueita pitäjiksi.

Tohmajärven kunnan [hallintosäännön](#) 6 §:n mukaan kunnanhallitus hyväksyy yleiset ohjeet viestinnän ja tiedottamisen periaatteista. Joensuussa käydyssä keskustelussa nousi vahvasti esille paikannimien käyttö asukkaiden identiteettien vahvistajana.

Asian valmistelija

hallintopäällikkö Heidi Pitkänen heidi.pitkanen@tohmajarvi.fi puh. 040 105 4002

Esittelijä

kunnanjohtaja Mikko Löppönen mikko.lopponen@tohmajarvi.fi puh. 040 105 4001

Päätösehdotus

Tohmajärven kunnanhallitus päättää ottaa pitäjä-nimityksen käyttöön entisen Värtsilän kunnan osalta. Lisäksi kunnanhallitus päättää, että Tohmajärven kunta edistää nimityksen käyttöä omassa toiminnassaan.

Kunnanhallitus esittää pitäjä-nimityksen käyttöönottopäätöksen vastauksena kunnanvaltuustolle aloitteeseen ja esittää samalla, että kunnanvaltuusto toteaisi aloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös

Tohmajärven kunnanhallitus päätti ottaa pitäjä-nimityksen käyttöön entisen Värtsilän kunnan osalta. Lisäksi kunnanhallitus päätti, että Tohmajärven kunta edistää nimityksen käyttöä omassa toiminnassaan.

Kunnanhallitus päätti esittää pitäjä-nimityksen käyttöönottopäätöksen vastauksena kunnanvaltuustolle aloitteeseen ja esittää samalla, että kunnanvaltuusto toteaisi aloitteen loppuun käsitellyksi.
